

33 שאסור לאשה לתקוע, היא כדעת רבי יהודה, הסובר שיש איסור
34 'בל תוסיף' אם עשתה האשה מצוה שהיא פטורה ממנה, והא –
35 הברייתא שמתירה לנשים לתקוע, היא כדעת רבי יוסי ורבי שמעון,
36 הסוברים שאין בכך משום איסור בל תוסיף. דתניא, נאמר בפסוק
37 (ויקרא א ב ד) 'דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם אדם כי יקריב מקם
38 קרבן לה' וגו', וסמך ידו על ראש העלה. ומכך שנאמר בצווי
39 הסמיכה 'בני ישראל', יש ללמוד שרק בני ישראל סומכין, ואין
40 בנות ישראל סומכות, ואין להניח להם לסמוך משום שיש בכך
41 איסור בל תוסיף, דכר רבי יהודה. רבי יוסי ורבי שמעון אומרים,
42 נשים סומכות – סמיכת הנשים רשות היא, ואף שהן פטורות
43 מסמיכה אינן אסורות בכך, אלא מותר להן לסמוך. ורבי יהודה
44 האוסר לנשים לסמוך סובר שאף אסור להן לתקוע, ואילו רבי יוסי
45 ורבי שמעון המתירים לסמוך מתירים גם לתקוע.
46 *

47 שנינו במשנה: אין מעבכין את התינוקות מלתקוע, אבל מתעסקין
48 בהם עד שילמדו: אמר רבי אלעזר, דין זה הוא אפילו בראש השנה
49 שחל בשבת, שאף שגורו חכמים שלא לתקוע בשופר בשבת משום
50 גזירה שמא יעבירו ארבע אמות ברשות הרבים, כמבואר לעיל
51 (טו), מכל מקום לצורך חינוך התינוקות לא אסרו זאת. תניא נמי
52 הכי כדברי רבי אלעזר, מתעסקין בהן – עם התינוקות בשופר עד
53 שילמדו לתקוע, אפילו ביום טוב שחל בשבת, ואין מעבכין
54 התינוקות מלתקוע בשבת, ואין צריך לומר שאין מעבכין אותם
55 מלתקוע ביום טוב של ראש השנה שחל בחול.
56 מקשה הגמרא: הא גופא קשיא – דברי הברייתא קשים וסותרים
57 את עצמם, שהרי אמרת ברישא, שמתעסקין בהן – עם התינוקות
58 עד שילמדו, ואפילו בשבת, אלמא – מוכח שאף לכתחלה אמרינן
59 להם תקעו, ויהי תנא – ושוב חוזר התנא בסיפא וכותב, שרק אין
60 מעבכין אותם מלתקוע, ומשמע, שרק עובדא הוא דלא מעבכין,
61 אם הם באים לתקוע מעצמם, הא לכתחלה, לא אמרינן להם תקעו.
62 מתרצת הגמרא: לא קשיא, כאן – ברישא שמבואר שאף מתעסקין
63 לכתחילה, מדובר

1 שנינו במשנה: ואין חותכין אותו – את השופר, בין בדבר שהוא
2 אסור משום שבות – מדרבנן, ובין בדבר שהוא אסור משום לא
3 תעשה דאורייתא. מבארת הגמרא: האופן שהאיסור הוא רק משום
4 שבות, היינו כשחותכו ב'מגלא' – מגל העומד לקצור בו תבואה,
5 שכיון שאין הדרך לחתוך ולתקן עמו שופרות, הרי זו מלאכה
6 הנעשית 'לאחר יד', בשינוי, ואינה אסורה מן התורה. והכלי שיש
7 בו איסור לא תעשה מהתורה, הוא 'סכין' – סכין, שהדרך לחתוך
8 ולתקן עמו שופרות, שזו מלאכה כדרכה, ויש בה איסור מן התורה
9 משום מכה בפטיש, שהרי הוא גומר בכך את תיקון השופר.
10 מקשה הגמרא: השתא, במקום שיש בו רק משום איסור שבות,
11 אמרת לא – שאסור לעשות כן, בדבר שיש בו משום לא תעשה
12 מיבעיא – וכי צריך לומר זאת, והרי פשוט שהדבר אסור, ומדוע
13 הוצרכה המשנה לומר זאת. מתרצת הגמרא: 'זו ואין צריך לומר זו'
14 קתני, ותחילה נשנה הדין המחודש, שאסור לעבור אפילו איסור
15 דרבנן לצורך תיקון השופר, ואחר כך נאמר הדין הפשוט, שאין
16 לעבור איסור דאורייתא לצורך תיקון.
17 *

18 שנינו במשנה: אבל אם רצה ליתן לתוכו מים או יין כדי שיהיה קולו
19 צלול, יתן: מדייקת הגמרא: מים או יין אין – מותר לתת בו, אבל
20 מי רגלים, לא, ולפי דיוק זה יש לברר, שתניתין מני – כדעת מי
21 נשנתה המשנה. אומרת הגמרא: כדעת אבא שאול היא, דתניא,
22 אבא שאול אומר, מים או יין מותר ליתן לתוכו כדי לצחצחו, אבל
23 מי רגלים אסור, מפני הקבוצ – כבוד המצוה, שלא יהיו מצוות
24 בזויות עליו.
25 *

26 שנינו במשנה: אין מעבכין את התינוקות מלתקוע בשופר בראש
27 השנה: מדייקת הגמרא: הא – אבל את הנשים, מעבכין מלתקוע.
28 והטעם לכך הוא, משום שנשים פטורות מתקיעת שופר, שהיא
29 מצות עשה שהזמן גרמא, ולכן אסור להם לתקוע כדי שלא יעברו
30 על איסור 'בל תוסיף'. מקשה הגמרא: והתניא, אין מעבכין לא את
31 הנשים ולא את התינוקות מלתקוע בשופר ביום טוב. מתרצת
32 הגמרא: אמר אביי, לא קשיא, הא – משנתינו שמשמע ממנה

אגרות קודש

ב"ה, ח' סיון, תשט"ו
ברוקלין.

שלום וברכה!

במענה על מכתבו מב' סיון, בו כותב אודות מצב בריאותו, ולפלא שאינו מזכיר דבר בהנוגע
לבריאות הנשמה - הם עניני שיעורי לימוד וקיום המצוות - ועבודת התפלה בכלל -והרי בריאות הגוף
והנשמה הא בהא תליא. ובטח ימלא בהזדמנות הכי קרובה.

והשי"ת ישלח דברו וירפאהו ע"י רופא פלוני וטיפול פלוני, ויוכל להוסיף בלימוד תורת הנגלה
והחסידות ובעבודת התפילה. וכל המוסיף בהוספה זו מוסיפין לו.

בטח זהיר בקידוש לבנה - סגולה לשיניים.

בברכה,

בשם כ"ק אדמו"ר שליט"א

א. קווינט

מזכיר

ראש השנה דף לג עמוד ב תלמוד בבלי המבואר "שפה ברורה – עזו והדר" (ליום שלישי) קמג

גמרא

שנינו במשנה: 'שיעור תקיעה כשלש תרועות'. מקשה הגמרא: **וְהַתְּנִיף, שִׁיעוּר תְּקִיעָה בְּתְרוּעָה אחת.** מתרצת הגמרא: **אֲמַר אַבְי, תָּנָא דִּין – התנא של משנתנו במה שאמר 'שיעור תקיעה כשלש תרועות' קָא חֲשִׁיב – כוונתו לחשב בזה את שיעור התקיעה דְּכֻלְהוּ בְּבִי, וְתְרוּעוֹת דְּכֻלְהוּ בְּבִי את שיעור התקיעות והתרועות של כל הסדרים, וכך כוונתו, 'שיעור תקיעה' של שלש התקיעות הראשונות שבשלשת הסדרים הוא כשיעור שלש התרועות של סדרים אלו, נמצא ששיעור כל תקיעה הוא כתרועה אחת, וכמו ששנינו בברייתא, ואילו תָּנָא פְּרָא התנא של הברייתא קָא חֲשִׁיב חַד בְּבָא – החשיב בדבריו את שיעור התקיעה הראשונה של סדר אחד, וְתו לֹא, ועל זה אמר ששיעור תקיעה הוא כתרועה.**

שנינו במשנה: 'שיעור תְּרוּעָה כְּשִׁלְשׁ יְכָבוֹת'. מקשה הגמרא: **וְהַתְּנִיף בְּבִרְיִיתָא, שִׁיעוּר תְּרוּעָה כְּשִׁלְשׁ שְׁבָרִים, והרי שברים ארוכים יותר מיבבות, שהם קולות קצרים כל שהם. אֲמַר אַבְי, בְּהָא וְדָא פְּלִיג – בנידון זה ודאי יש מחלוקת בין המשנה לברייתא, משנתנו סוברת ששיעור תרועה הוא שלשה קולות כל שהם, והברייתא סוברת ששיעור תרועה הוא כשלשה שברים, שהם שלשה קולות ארוכים קצת.**

מבאר הגמרא במה נחלקו: **דְּכָתִיב (במדבר כט א) 'וְיָם תְּרוּעָה וְיָהּ לְבָב', וּמִתְרַנְּמִין 'וְיָם יִכָּבַד יְהוָה לְבָבוֹ', ויש ללמוד מכאן ש'תרועה' היא 'יבבה', וְכָתִיב בְּאִמְרֵי דְּסִיסְרָא – כתוב בפסוק על אם סיסרא (שופטים ח כח) 'בְּעֵד תַּחֲלוֹן נִשְׁקָפָה וְתִכָּבַד אִם סִיסְרָא', והיינו ש'יבבה' היא קול של בבי מתוך צער ויגון, ונחלקו בזה התנאים, מִר – התנא של הברייתא שאמר ששיעור תרועה הוא שלש שברים, סְבַר, גְּנוּחֵי גִנָּה – היבבה נעשית כאדם הגונח מלבו, בדרך החולים שמאריכים בגניחותיהן, ולכן הוא סובר ש'תרועה' היא 'שבר', שהוא ארוך קצת, וּמִר – התנא של המשנה שסובר שתרועה היא שלש קולות קצרים, סְבַר, לִילּוּלֵי יִלּוּל – כאדם הבוכה ומקונן בקולות קצרים וסמוכים זה לזה, ולכן פירש שתרועה היא שלש 'יבבות', שהן קולות קצרים.**

הגמרא מביאה ברייתא המבארת את המקור לדיני התקיעות: **תָּנּוּ רַבֵּנּוּ, מִנֵּין שִׁתְרוּעָה' האמורה בתורה לגבי ראש השנה נעשית בְּשׁוּפָר, והרי לא נאמר בפרשה לשון שופר אלא 'יום תרועה' (במדבר כט א), תְּלִמּוּד לֹמֵר לגבי יום הכפורים של יובל (ויקרא כה ט) 'וְהַעֲבַרְתָּ שׁוּפַר תְּרוּעָה, וּמוּכַח שִׁתְרוּעָה' נעשית בשופר, וְאֵין לִי ללמוד מכאן אֵלָּא שהתרועה שנאמרה בַּיּוֹבֵל דינה להיעשות בשופר, אבל התרועה שנאמרה בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה, מִנֵּין שְׁגָם היא בשופר, תְּלִמּוּד לֹמֵר לגבי יובל (שם), 'בַּחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי', שֶׁאֵין תְּלִמּוּד לֹמֵר – שלכאורה אין צורך לומר 'בַּחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי', שהרי נאמר 'בְּיוֹם הַכְּפוּרוֹס', ואנו יודעים שהוא חל בחדש השביעי, וְכֵּה תְּלִמּוּד לֹמֵר 'בַּחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי', ללמדנו שֶׁהָיָה כָּל הַתְּרוּעוֹת' שֶׁל חֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי זֶה בָּזָה – שכל התרועות שבחדש השביעי נעשות בשופר, בין התקיעות של יובל ובין של ראש השנה. ממשיכה הברייתא: וּמִנֵּין שִׁבְתְּרוּעוֹת אלו שציותה התורה יש לתקוע תקיעה פְּשׁוּטָה לְפָנֶיהָ, והרי לא נאמר בתורה אלא לשון 'תרועה', תְּלִמּוּד לֹמֵר לגבי יובל (שם), 'וְהַעֲבַרְתָּ שׁוּפַר תְּרוּעָה', ומשמעות לשון 'והעברת' הוא העברת קול אחד פשוט, ובין שהוא כתוב לפני ה'תרועה' אנו למדים שיש לעשותו קודם התרועה. וּמִנֵּין שִׁישׁ לתקוע גם תקיעה פְּשׁוּטָה לְאַחֲרֶיהָ – אחרי התרועה, תְּלִמּוּד לֹמֵר בהמשך הפסוק לאחר הזכרת התרועה 'וְהַעֲבִירוּ שׁוּפָר', שהוא לשון העברת קול אחד פשוט, ומכאן למדים שיש תקיעה פשוטה גם לאחר התרועה. וְעֵדִיין אֵין לִי שיש לתקוע פשוטה לפני ולאחריה אֵלָּא בְּיוֹם הַכִּיפּוּרוֹס של יוֹבֵל, בְּרֵאשׁ הַשָּׁנָה מִנֵּין, תְּלִמּוּד לֹמֵר באותו הפסוק 'בַּחֲדָשׁ הַשְּׁבִיעִי',**

בְּקִמְּן שֶׁהֵגִיעַ לְגִיל חִינּוּךְ, ומצוה לחנכו בתקיעת שופר, ומשום כך יכולים להתעסק עמו וללמוד לתקוע, וְכָאן – בסיפא שמבואר שרק אין מעבכים אותו מלתקוע, מדובר בְּקִמְּן שֶׁלֹא הֵגִיעַ לְגִיל חִינּוּךְ, ומשום כך אין להתעסק עמו לכתחילה, אבל אם הוא תוקע מעצמו אין צורך למונעו, שהרי עדיין לא הגיע לגיל חינוך.

שנינו במשנה: **'וְהַתְּעַסֵּק לֹא יֵצֵא'. מדייקת הגמרא: דווקא המתעסק בשופר כגון שהיה נופח בו ויצאה תקיעה, לא יצא, כיון שלא התכוין כלל לתקוע, הָא הַתּוֹקֵעַ לְשֵׁם שִׁיר, אף שאינו מכוין לשם מצוה, יֵצֵא, משום שמצוות אינן צריכות כוונה. מבררת הגמרא: לִימָא מְסִינֵי לִיה – האם נאמר שיש מכאן ראייה לְרָבָא, דְּאֲמַר רָבָא, הַתּוֹקֵעַ לְשִׁיר, יֵצֵא. דוחה הגמרא: דְּלָמָּה תּוֹקֵעַ לְשִׁיר נִמְי מְתַעַסֵּק קָרִי לִיה – אפשר שמה שאמרה המשנה שה'מתעסק' לא יצא היינו גם באופן שתקע לשיר, והוא מכונה במשנה כ'מתעסק' כיון שאינו מכוין לתקוע לשם מצוה, והרי הוא מתעסק כלפי מצות שופר, ואין ראייה ממשנתנו שמצוות אינן צריכות כוונה.**

שנינו במשנה: **'וְהַשּׁוֹמֵעַ מִן הַתְּעַסֵּק לֹא יֵצֵא'. מדייקת הגמרא: דווקא באופן שהתוקע עצמו מתעסק ואינו יוצא אף ידי חובת עצמו, לא יצא השומע, אֲבָל הַשּׁוֹמֵעַ מִן הַמְּשַׁמְעֵי לְעַצְמוֹ כדי לצאת ידי חובתו, אף שלא התכוין להוציא את השומע, מֵאִי – מה הוא דינו לפי דיוק המשנה, לכאורה יֵצֵא, ואם כן לִימָא תִּיהִי – האם נאמר שיש מכאן תְּיוֹבָהּ לְדָרְבִי וְרָבָא, דְּאֲמַר לִיה רַבִּי וְרָבָא לְשַׁמְעִיה – לשמשו, אֲבָיוֹן וְתָקַע לִי – תתכוין לתקוע בשבילי כדי להוציאני ידי חובתי, והרי ממשנתנו משמע, שגם השומע ממי שהתכוין לתקוע לעצמו יצא, ואין צורך שיתכוין להוציא את השומע. דוחה הגמרא: באמת יש צורך שיתכוין המשמיע להוציא את השומע, וְדָלָמָּה מה שנקט התנא במשנה אופן של 'השומע מן המתעסק', אִידֵי דְּתָנָא רִישָׁא – אגב שנקט ברישא שהַתְּעַסֵּק לא יצא, תָּנָא בְּסִיפָא נִמְי לְשׁוֹן מְתַעַסֵּק.**

משנה

המשנה מבארת את דיני זמני התקיעות: **פֶּדֶר תְּקִיעוֹת של ראש השנה, שֶׁלש סדרים [מלבדות זכרונות ושופרות] שֶׁל שֶׁלש שֶׁלש תקיעות, שהם 'תקיעה תרועה ותקיעה' למלכיות, וכן לזכרונות וכן לשופרות. שִׁיעוּר אורך התקיעה בְּאֹרֶךְ של שֶׁלש תְּרוּעוֹת, וְשִׁיעוּר אורך התְּרוּעָה הוא כְּשִׁלְשׁ יְכָבוֹת – שלשה קולות קצרים, כל שהם, נמצא ששיעור אורך התקיעה הוא כתשעה קולות קצרים.**

תָּקַע בְּרֵאשׁוֹנָה – תקע תקיעה ראשונה של סדר מלכיות, והריע, וּמִשָּׁךְ בתקיעה הִשְׁנִיָּה של מלכיות בְּשִׁתִּים – כאורך שתי תקיעות, והתכוין שתקיעה זו תהיה גם אחרונה של מלכיות, וגם ראשונה של זכרונות, אֵין בְּרִדוֹ אֵלָּא תקיעה אחת, האחרונה של מלכיות, כיון שאין מחלקים אחת לשתיים.

מִי שֶׁבִּירָךְ במוסף של ראש השנה את הברכות של מלכיות וזכרונות ושופרות, ולא היה לו שופר לתקוע בו, וְאַחֲרֵי כֵךְ נִתְמַנָּה (יגדומן) לוֹ שׁוּפָר, תּוֹקֵעַ וּמִרְעֵי וְתוֹקֵעַ שֶׁלש פְּעֻמִּים, כנגד מלכיות וזכרונות ושופרות, אף שאין זה על סדר הברכות.

בְּשֵׁם שְׁשִׁלִּית צְבוּר חֲיִיב להתפלל בעצמו תפילת לחש, בכל תפלות השנה, ואינו יוצא ידי חובתו ב'חזרת הש"ץ' שהוא מתפלל בקול, כֵּךְ כָּל יְחִיד וְיְחִיד חֲיִיב להתפלל בעצמו, ותיקנו חזרת הש"ץ רק בשביל מי שאינו בקי להתפלל בעצמו. רַבֵּן גַּמְלִיאֵל אֹמֵר, שְׁלִיחַ צְבוּר מוֹצִיא אֶת הָרַבִּים יְדֵי חוֹבָתָן, ואף את הבקאים.

*